

Asian tunnus	:	C-740/22
Asiakirjan numero	:	1
Rekisterinumero	:	1241606
Jättämisen päivämäärä	:	02/12/2022
Rekisteriin kirjaamisen päivämäärä	:	05/12/2022
Asiakirjatyyppi	:	Ennakkoratkaisupyyntö
Viite asiakirjojen jättämisestä e-Curiassa	:	Asiakirja DC178176
Tiedoston numero	:	1
Asiakirjan jättäjä	:	Aalto Teija (J362706)

Ennakkoratkaisupyyntö 30.11.2022

Tietojensaantipyynnöä koskeva asia H 22/797

MUUTOKSENHAKIJA: Endemol Shine Finland Oy (jäljempänä yhtiö)

ASIA: Tietojensaantipyynnö

Itä-Suomen hovioikeuden ratkaisu

Oikeudenkäynnin kohde

1. Asiassa on kysymys luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta 27.4.2016 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen 2016/679 (jäljempänä tietosuoja-asetus) 2 artiklan 1 kohdan ja 4 artiklan 2 kohdan tulkinnasta. Tarkemmin on kysymys siitä, onko henkilötietojen suullinen välittäminen tietosuoja-asetuksen 4 artiklan 2 kohdan mukaista henkilötietojen käsittelyä. Kysymys on myös siitä, voidaanko virallisten asiakirjojen julkisuus ja tietosuoja-asetuksen mukainen oikeus henkilötietojen suojaan sovittaa yhteen asetuksen 86 artiklassa tarkoitettulla tavalla niin, että tuomioistuimen henkilötietorekisteristä on saatavissa rajoituksetta tietoa yksityishenkilön rikostuomioista tai rikkomuksista, jos tieto pyydetään välitettäväksi suullisesti pyytäjälle.

Asian kannalta merkitykselliset tosiseikat

2. Yhtiö on pyytänyt Etelä-Savon kärjäoikeudelta suullisesti tiedon erään yksityishenkilön osalta tällä mahdollisesti vireillä olevista sekä päättyneistä rikostuomioista. Kärjäoikeuden mukaan tietoja on pyydetty kilpailuun osallistuvan henkilön rikostaustan selvittämiseksi.

Tietopyynnön käsittely kärjäoikeudessa

3. Etelä-Savon kärjäoikeuden mukaan yhtiön ilmoittama tietojen käsittelyperuste ei ole tietosuojalain 2 luvun 7 §:ssä tarkoitettu peruste rikostuomioiden tai rikkomusten käsittelylle. Tästä syystä kärjäoikeus on katsonut, että yhtiön pyytämiä tietoja ei ole voitu sille luovuttaa siitä huolimatta, että kysymys on ollut oikeudenkäynnin julkisuudesta annetun lain mukaisista julkisista ratkaisuksista tai tiedoista. Myös hakujen tekeminen kärjäoikeuden tietojärjestelmiin olisi ollut henkilötietojen käsittelyä, minkä vuoksi pyydettyjä tietoja ei ole voitu luovuttaa myöskään suullisesti. Myöskään sopimus ei sellaisenaan olisi ollut riittävä peruste rikostuomioiden tai rikkomusten käsittelyyn. Edellä mainituilla perusteilla kärjäoikeus on hylännyt yhtiön tietopyynnön.
4. Yhtiö on hakenut kärjäoikeuden päätökseen muutosta Itä-Suomen hovioikeudelta. Valituksessaan yhtiö on vedonnut muun muassa siihen, ettei yhtiön tietopyynnön toteuttaminen antamalla pyydetty tiedot mahdollisesti vireillä olevista sekä päättyneistä rikostuomioista suullisesti olisi yleisen tietosuoja-asetuksen 4 artiklan 2 kohdan mukaista henkilötietojen käsittelyä. Hovioikeus on myöntänyt yhtiölle jatkokäsittelyluvan.

Sovellettavat oikeusohjeet

Unionin oikeus

5. Tietosuoja-asetuksen 2 artiklan 1 kohdan mukaan asetusta sovelletaan henkilötietojen käsittelyyn, joka on osittain tai kokonaan automaattista, sekä sellaisten henkilötietojen käsittelyyn muussa kuin automaattisessa muodossa, jotka muodostavat rekisterin osan tai joiden on tarkoitus muodostaa rekisterin osa. Asetuksen 4 artiklan 2 kohdan mukaan asetuksessa tarkoitetaan käsittelyllä toimintoa tai toimintoja, joita kohdistetaan henkilötietoihin tai henkilötietoja sisältäviin tietojoukkoihin joko automaattista tietojenkäsittelyä käyttäen tai manuaalisesti, kuten tietojen keräämistä, tallentamista, järjestämistä, jäsentämistä, säilyttämistä, muokkaamista tai muuttamista, hakua, kyselyä, käyttöä, tietojen luovuttamista siirtämällä, levittämällä tai asettamalla ne muutoin saataville, tietojen yhteensovittamista tai yhdistämistä, rajoittamista, poistamista tai tuhoamista.
6. Asetuksen 86 artiklan mukaan viranomaiset taikka julkis- tai yksityisoikeudelliset yhteisöt yleisen edun vuoksi toteutetun tehtävän suorittamiseksi voivat luovuttaa viranomaisten tai yhteisöjen hallussa olevien virallisten asiakirjojen sisältämiä henkilötietoja viranomaiseen tai yhteisöön sovellettavan unionin oikeuden tai jäsenvaltion lainsäädännön mukaisesti, jotta voidaan sovittaa yhteen virallisten asiakirjojen julkisuus ja tämän asetuksen mukainen oikeus henkilötietojen suojaan.

Kansalliset oikeusohjeet

Henkilötietojen suoja koskevat oikeusohjeet

7. Tietosuoja-asetuksen voimaan tuleminen jälkeen Suomessa on säädetty uusi tietosuojalaki. Tietosuojalain 1 §:n mukaan lailla täsmennetään ja täydennetään tietosuoja-asetusta ja sen kansallista soveltamista. Tietosuojalain 2 §:n mukaan lakia sovelletaan tietosuoja-asetuksen 2 artiklan soveltamisalan mukaisesti.
8. Tietosuojalain 28 §:n mukaan oikeuteen saada tieto ja muuhun henkilötietojen luovuttamiseen viranomaisen henkilörekisteristä sovelletaan, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta säädetään.
9. Henkilötietojen käsittelystä rikosasioissa ja kansallisen turvallisuuden ylläpitämisen yhteydessä annetun lain 1 §:n 1 momentin mukaan lakia sovelletaan toimivaltaisten viranomaisten käsitellessä henkilötietoja, kun kyse on muun muassa rikosasian käsittelemisestä tuomioistuimissa. Saman 1 §:n 4 momentin mukaan lakia sovelletaan kuitenkin vain sellaiseen 1 momentissa tarkoitettuun henkilötietojen käsittelyyn, joka on kokonaan tai osittain automaattista tai jossa käsiteltävät tiedot muodostavat tai niiden on tarkoitus muodostaa rekisteri tai sen osa. Saman lain 2 §:n 2 momentin mukaan oikeuteen saada tieto ja muuhun henkilötietojen luovuttamiseen viranomaisen henkilörekisteristä sovelletaan, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta säädetään.

Julkisuutta koskevat oikeusohjeet

10. Oikeudenkäynnin julkisuudesta yleisissä tuomioistuimissa annetun lain 1 §:n mukaan oikeudenkäynti ja oikeudenkäyntiasiakirjat ovat julkisia, jollei tässä tai muussa laissa toisin säädetä. Kyseisen lain 4 §:n mukaan tiedot asiaa käsittelevästä tuomioistuimesta, asian yksilöidystä laadusta, asian käsittelyn vaiheista sekä suullisen käsittelyn ajankohdasta ja käsittelypaikasta samoin kuin asianosaisen yksilöimiseksi tarpeelliset tiedot ovat julkisia. Saman lain 7 §:n 2 momentin mukaan jokaisella on oikeus saada tieto julkisesta oikeudenkäyntiasiakirjasta. Lain 13 §:n 1 momentin mukaan oikeudenkäyntiasiakirjan antamisen tavoista on voimassa, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 16 §:ssä säädetään.

11. Viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 13 §:n 1 momentin mukaan pyyntö saada tieto viranomaisen asiakirjan sisällöstä on yksilöitävä riittävästi siten, että viranomainen voi selvittää, mitä asiakirjaa pyyntö koskee. Tiedon pyytäjää on diaarin ja muiden hakemistojen avulla avustettava yksilöimään asiakirja, josta hän haluaa tiedon. Tiedon pyytäjän ei tarvitse selvittää henkilöllisyyttään eikä perustella pyyntöään, ellei tämä ole tarpeen viranomaiselle säädetyn harkintavallan käyttämiseksi tai sen selvittämiseksi, onko pyytäjällä oikeus saada tieto asiakirjan sisällöstä. Saman 13 §:n 2 momentin mukaan pyydettyä saada tieto salassa pidettävästä asiakirjasta taikka viranomaisen henkilörekisteristä tai muusta asiakirjasta, josta tieto voidaan luovuttaa vain tietyin edellytyksin, tiedon pyytäjän on, jollei erikseen toisin säädetä, ilmoitettava tietojen käyttötarkoitus sekä muut tietojen luovuttamisen edellytysten selvittämiseksi tarpeelliset seikat sekä tarvittaessa tiedot siitä, miten tietojen suojaus on tarkoitettu järjestää.
12. Viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 16 §:n 1 momentin mukaan viranomaisen asiakirjan sisällöstä annetaan tieto suullisesti taikka antamalla asiakirja viranomaisen luona nähtäväksi ja jäljennettäväksi tai kuunneltavaksi tai antamalla siitä kopio tai tuloste. Tieto asiakirjan julkisesta sisällöstä on annettava pyydetyllä tavalla, jollei pyynnön noudattaminen asiakirjojen suuren määrän tai asiakirjan kopioinnin vaikeuden tai muun niihin verrattavan syyn vuoksi aiheuta kohtuutonta haittaa virkatoiminnalle.
13. Viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 16 §:n 3 momentin mukaan viranomaisen henkilörekisteristä saa antaa henkilötietoja sisältävän kopion tai tulosteen tai sen tiedot sähköisessä muodossa, jollei laissa ole toisin erikseen säädetty, jos luovutuksensaajalla on henkilötietojen suoja koskevien säännösten mukaan oikeus tallettaa ja käyttää sellaisia henkilötietoja.

Ennakkoratkaisupyynnön tarve ja tausta

14. Hovioikeuden käsiteltävänä on henkilötietojen käsittelyä koskeva asia, jossa perustellun ratkaisun antaminen edellyttää tietosuoja-asetuksen 2 artiklan 1 kohdan, 4 artiklan 2 kohdan ja 86 artiklan tulkintaa.
15. Unionin tuomioistuin on katsonut, että henkilötietojen käsittelyä on se, että tuomioistuin asettaa henkilötietoja sisältäviä oikeudenkäyntiasiakirjoja tutustuttavaksi, jolloin tutustumismahdollisuus annetaan asettamalla kopioita näistä toimittajien käyttöön (tuomio 24.3.2022, X ja Z vastaan Autoriteit Persoonsgegevens, EU:C:2022:216, C-245/20, 37–39 kohdat).
16. Hovioikeus katsoo olevan tulkinnanvaraista, onko tietosuoja-asetuksen 2 artiklan 1 kohtaa ja 4 artiklan 2 kohtaa tulkittava siten, että tietojen antaminen suullisesti yksityishenkilön mahdollisesti vireillä olevista sekä päättyneistä rikostuomioista on asetuksessa tarkoitettua henkilötietojen käsittelyä. Unionin tuomioistuin ei ole antanut asiasta ratkaisuja.
17. Viranomaisten suorittamaa henkilötietojen käsittelyä sääntelee Suomessa tietosuoja laki, mutta toisaalta henkilötietojen käsittelyyn tavallisesti liittyvät rajoitukset eivät tule kaikissa tapauksissa noudatettaviksi viranomaisten tietojen julkisuuden, tietosuojalain 28 §:n ja henkilötietojen käsittelystä rikosasioissa ja kansallisen turvallisuuden ylläpitämisen yhteydessä annetun lain 2 §:n 2 momentin vuoksi. Henkilötietojen suojan ja julkisuusperiaatteen yhteensovittamiseksi on viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 16 §:ssä rajoitettu henkilötietoja sisältävän kopion tai tulosteen tai sen sähköisessä muodossa olevien tietojen antamista viranomaisen henkilörekisteristä. Koska mainittu pykälä ei koske viranomaisten henkilörekisterissä olevien henkilötietojen välittämistä suullisesti, epäselvää on, miten henkilötietojen suojan ja julkisuusperiaatteen yhteensovittaminen tulisi toteuttaa ja henkilötietojen suojaan liittyvät tärkeät näkökohdat huomioida välitettäessä suullisesti viranomaisten henkilörekisterissä olevia henkilötietoja.

Ennakkoratkaisukysymykset

Hovioikeus on varattuaan asianosaisille tilaisuuden lausua ennakkoratkaisupyynnön sisällöstä päättänyt lykätä asian käsittelyä ja esittää Euroopan unionin tuomioistuimelle ennakkoratkaisukysymyksenä:

1. Onko henkilötietojen suullinen välittäminen tietosuoja-asetuksen 2 artiklan 1 kohdan ja 4 artiklan 2 kohdan mukaista henkilötietojen käsittelyä?
2. Voidaanko virallisten asiakirjojen julkisuus ja tietosuoja-asetuksen mukainen oikeus henkilötietojen suojaan sovittaa yhteen asetuksen 86 artiklassa tarkoitetulla tavalla niin, että tuomioistuimen henkilötietorekisteristä on saatavissa rajoituksetta tietoa yksityishenkilön rikostuomioista tai rikkomuksista, jos tieto pyydetään välitettäväksi suullisesti pyytäjälle?
3. Vaikuttaako kohdan kaksi kysymyksen lopputulokseen se onko pyytjä yhtiö tai yksityinen henkilö?

Saatuun ennakkoratkaisun Itä-Suomen hovioikeus antaa asiassa päätöksen.

ITÄ-SUOMEN HOVIOIKEUS

Hovioikeudenneuvokset Jukka Soininen, Kari Puukka, Päivi Törmänen

Hovioikeuden esittelijä Tom Suoniemi

Liitteet

Liite osa 1 (Valitus, käräjäoikeuden ratkaisu, lausuma)

Liite osa 2 (Yhteystiedot)